

Nr 186.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning angående visst tillägg till förordningen den 29 juni 1917 angående förbud i vissa fall mot användande av vilseledande varubeteckningar vid handel med födoämnen m. m.; given Stockholms slott den 9 mars 1928.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, inhämta riksdagens yttrande över härvid fogade förslag till förordning angående visst tillägg till § 1 i förordningen den 29 juni 1917 (nr 420) angående förbud i vissa fall mot användande av vilseledande varubeteckningar vid handel med födoämnen samt till kungörelse angående den högst tillåtna vattenhalten i smör; och har Kungl. Maj:t för avsikt att, efter mottagande av riksdagens svar, företaga den slutliga prövningen av samma förslag och förordna om utfärdande av författningar i ämnet.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

B. v. Stockenström.

Förslag

till

förordning angående visst tillägg till § 1 i förordningen den 29 juni 1917 (nr 420) angående förbud i vissa fall mot användande av vilseledande varubeteckningar vid handel med födoämnen.

Härigenom förordnas, att i § 1 i förordningen den 29 juni 1917 angående förbud i vissa fall mot användande av vilseledande varubeteckningar vid handel med födoämnen skall efter sista stycket införas ett nytt stycke av följande lydelse:

Där för särskilt fall meddelats bestämmelser i fråga om vad som skall avses med normal sammansättning av här ovan angiven vara, gälle vad sålunda stadgats.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1929.

Förslag

till

kungörelse angående den högst tillåtna vattenhalten i smör.

Jämlikt sista stycket i § 1 i förordningen den 29 juni 1917 (nr 420) angående förbud i vissa fall mot användande av vilseledande varubeteckningar vid handel med födoämnen förordnas härigenom, att i fall, varom i nämnda förordning avses, vattenhalten i smör, för att varan skall i sådant hänseende anses äga normal sammansättning, ej må överstiga 16 procent.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 januari 1929.

*Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl.
Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott
den 9 mars 1928.*

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden
THYRÉN, RIBBING, GÄRDE, PETTERSSON, ROSÉN, HAMRIN, LYBERG, VON
STOCKENSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet von Stockenström anför efter gemensam beredning med chefen för handelsdepartementet:

Sedan Kungl. Maj:t genom proposition den 30 april 1917 nr 348 inhämtat riksdagens yttrande över ett propositionen bilagt förslag till förordning angående förbud i vissa fall mot användande av vilseledande varubeteckningar vid handel med födoämnen samt riksdagen i skrivelse den 13 juni 1917 nr 357 anmält sitt i anledning av berörda proposition fattade beslut, utfärdades den 29 juni 1917 förordning i ämnet (nr 420). Enligt denna må vid varas saluhållande eller försäljning såsom födoämne för densamma icke brukas någon i samma förordning angiven varubenämning, där varan till sin sammansättning avviker från den normala sammansättningen hos den vara, vilken genom benämningen utmärkes. Förordningen upptager varubenämningen smör samt dessutom följande benämningar; mjölk, margarin, flott, mjöl eller därmed liktydig benämning, socker och honung samt ägg och saft i vissa fall. Saluhåller eller försäljer någon vara under benämning, som ej må användas, varde, där han haft eller bort hava vetskap om varans verkliga beskaffenhet, dömd till böter från och med 50 kronor till och med 1,000 kronor, där ej förseelsen enligt allmän lag bör beläggas med strängare straff.

Med avseende å exportsmör gäller, enligt 1 § i kungörelsen den 15 december 1922 (nr 572) med vissa bestämmelser att lända till efterrättelse vid utförsel ur riket av smör, sådan paragrafen lyder enligt kungörelsen den 5 mars 1926 (nr 50), att naturligt smör ej må ur riket utföras annorledes än i kärl försett med det för svenska smörprovningarna registrerade varumärket, det så kallade runmärket, samt att runmärkt smör, som är avsett att ur riket utföras, ej må äga högre vattenhalt än 16 procent. För utrönande av vattenhalten i runmärkt smör är enligt samma kungörelse å utförselorten allmän åklagare, statskonsulent i mejerihushållning eller den lantbruksstyrelsen därtill förordnar berättigad att taga prov av sådan vara, vilket skall överlämnas till behörig undersökningsförrättare.

Med skrivelse den 6 november 1925 har lantbruksstyrelsen överlämnat en till styrelsen ställd framställning från *svenska smörprovningarnas förvaltningsutskott*, vari hemställts om vidtagande av åtgärder för införande av sär-

silda lagbestämmelser mot saluhållande jämväl inom landet av smör med vattenhalt överstigande 16 procent. Till stöd härför har anförts följande.

Efter hand som vårt lands smörexport åter ökades bleve det alltmera angeläget, att smörets vattenhalt begränsades till den i importländerna tillåtna, nämligen 16 procent.

Av den kontroll över vattenhalten i det svenska smöret, som för närvarande påginge såväl genom svenska smörprovningarnas som statens försorg, framginge emellertid, att en del smörproducenter icke tillräckligt beaktade detta. En bidragande orsak härtill vore utan tvivel, att det smör, som avsattes inom landet, icke vore underkastat tydliga bestämmelser i detta hänseende. Då en stor del av mejeriernas smörproduktion avsåges för konsumtion inom landet och därvid ofta innehölle högre vattenhalt än den för exportsmör bestämda, insåge icke mejerierna alltid nödvändigheten av att ej överskrida den för exportsmör fastställda vattenhalten.

Det syntes vara nödvändigt, att allt inom landet salubjudet smör bleve underkastat liknande bestämmelser rörande vattenhalten. Endast därigenom torde det vara möjligt att beträffande vattenhalten erhålla ett fullt pålitligt exportsmör. Även borde det för den inhemska konsumtionen vara av betydelse, att smöret icke innehölle för hög vattenhalt.

För det svenska smörets anseende på den utländska marknaden, särskilt då det nu efter kristiden måste på nytt inarbetas därstädes och därvid hade att upptaga konkurrens med smör från länder, i vilka smörets vattenhalt vore genom lagbestämmelser reglerad, vore det av stor betydelse, att det befunnnes pålitligt även i detta avseende.

Lantbruksstyrelsen har för egen del uttalat sig sålunda:

Det vore uppenbart, att en hög vattenhalt i smör borde anses såsom en otillåten avvikelse från dylik varas normalsammansättning. Enligt till lantbruksstyrelsen inkomna uppgifter syntes emellertid saluhållande av smör med anmärkningsvärt hög vattenhalt icke sällan förekomma. Sålunda hade under tiden 1 februari 1924—30 augusti 1925 enbart i Stockholms stads hälsovårdsnämnds kemiska laboratorium ej mindre än 77 undersökta smörprov uppvisat en högre vattenhalt än 16 procent. Av nämnda prov innehölle 20 mer än 20 procent vatten. I ett prov uppgick vattenhalten ända till 26.72 procent. Lantbruksstyrelsen hade sig också bekant, att under senare tid åtal enligt förordningen den 29 juni 1917 i ett flertal fall anställts, när vattenhalten i saluhållet smör vid undersökning befunnits vara onormalt hög. Emellertid vore det enligt lantbruksstyrelsens mening en stor brist, att bestämmelserna i förevarande avseende icke vore fullt tydliga. En viss tveksamhet kunde givetvis göra sig gällande beträffande vad som vore att anse såsom normal vattenhalt hos smör, och det torde — i saknad av mera bestämda föreskrifter — icke kunna förväntas, att fullt lika uppfattning härutinnan skulle råda vare sig bland åklagare eller domare. Då den enskilde smörproducenten i regel hade ekonomisk fördel av att vattenhalten i det tillverkade smöret hölles relativt hög, vore det tydligt, att på grund av oklarheten i gällande bestämmelser smörets vattenhalt mången gång bleve högre, än vad som ur det allmännas synpunkt kunde anses lämpligt.

På fråga, vad som skulle förstås såsom normal vattenhalt hos smör, hade livsmedelslagstiftningskommittén i skrivelse till Kungl. Maj:t den 2 februari 1921 hänvisat till den genomsnittssiffra, som erhållits vid ett flertal för kommitténs räkning utförda undersökningar av smörprov, som tagits

i den fria handeln. Då denna siffra hölle sig omkring 14 procent, måste enligt kommitténs mening den normala vattenhalten i smör även enligt en jämförelsevis vid tolkning snarare ligga under än över 16 procent. Lantbruksstyrelsen delade kommitténs uppfattning i förevarande avseende.

Fastställandet av högsta tillåtna vattenhalt i saluhållet smör till 16 procent skulle även komma att utöva ett gynnsamt inflytande på landets smörexport.

På grund av det oeffterrättlighetstillstånd, som nu rådde med avseende å vattenhalten hos inom landet salubjudet smör, hade svårigheten att övervaka vattenhalten hos exportsmöret ökat i sådan grad, att en verklig kontroll vore nästan utesluten. Klagomål å vattenhalten i svenskt exportsmör förekomme också ofta. Häri torde vara att söka en av de mest betydelsefulla orsakerna därtill, att svenskt smör i England noterades avsevärt mycket lägre än danskt och stundom även finskt smör, ofta mellan 20 och 30 öre per kilogram. Ett nödvändigt villkor för upprätthållandet av det svenska smörets anseende på exportmarknaden torde enligt lantbruksstyrelsens förmenande vara, att sådana åtgärder vidtoges för kontroll av vattenhalten i smör i allmänhet, att en export av i detta hänseende bristfälligt smör i möjligaste mån förhindrades.

Lantbruksstyrelsen funne de i svenska smörprovningarnas förenämnda skrivelse framförda synpunkterna värda allvarligt beaktande.

På grund av vad sålunda anförts hemställde lantbruksstyrelsen om utfärdande av bestämmelser i syfte att förhindra saluhållande eller försäljning inom landet av smör med högre vattenhalt än 16 procent.

Härjämte har *svenska mejerikonsulentföreningen* i en till Kungl. Maj:t ställd skrift av den 2 november 1925 på i huvudsak ovan angivna skäl gjort enahanda hemställan, med avseende varå lantbruksstyrelsen i infordrat utlåtande den 23 november 1925 åberopat sin ovanberörda skrivelse den 6 november 1925.

Slutligen har grosshandlaren *Hugo Lundberg* i en till regeringen ställd skrift påkallat åtgärd till förhindrande av att runmärkt smör efter uppblandning med sekunda mejerismör försålles som runmärkt mejerismör.

I ärendet har kommerskollegium den 10 februari 1926 avgivit infordrat utlåtande samt därvid överlämnat yttranden av Sveriges kemiska industrikontor, Sveriges köpmannaförbund, Kooperativa förbundet, rikets samtliga handelskammare och aktiebolaget Ost.

Det av lantbruksstyrelsen samt svenska smörprovningarnas förvaltningsutskott och svenska mejerikonsulentföreningen framhållna behovet av reglerande författningsbestämmelser rörande smörhandeln — eller kanske närmast smörtillverkningen — inom landet har bekräftats och i allmänhet livligt vitsordats av samtliga *de hörda näringsorganisationerna*, även om vissa av dessa framhållit, att den illojala smörhandeln torde kunna förhindras med andra medel än nya författningsföreskrifter. Vid sitt ställningstagande till frågan hava organisationerna, i likhet med lantbruksstyrelsen och den initiativtagande sammanslutningen, fäst särskilt avseende å det inflytande den påyrkade författningen skulle kunna

utöva på den svenska smörexporten. Beträffande omfattningen av de ifrågasatta bestämmelserna och graden av vattenhalt hava ett par avvikande meningar framkommit. Sålunda anse handelskammaren i Göteborg och Sveriges köpmannaförbund, att bestämmelserna endast böra omfatta mejerismör och ej s. k. lantsmör (bondsmör), samt Skånes handelskammare, att vattenhalten hos prima smör bör begränsas till 16 procent, men att smör med högre vattenhalt, t. o. m. 20 procent, likväl borde få försälas under särskilt angivande av dess lägre kvalitet, till exempel liksom i Danmark genom benämningen »vattensmör» eller dylikt. Enligt uttalande av Sveriges köpmannaförbund, vilket uttalande tillika stödes på åberopad uppgift av svenska mejerikonsulentföreningen, är vattenhalten i så kallat bondsmör i regel icke högre än 12 å 13 procent och uppgår sällan eller aldrig till 14 å 15 procent. Jämväl aktiebolaget Ost, som direkt föreslagit, att de ifrågasatta bestämmelserna om maximering av vattenhalten i smör borde gälla allt smör och sålunda även bondsmör, angiver samma procentsatser för vattenhalten i sistnämnda slag av smör.

Kommerskollegium har först erinrat om livsmedelslagstiftningskommitténs i dess år 1921 avgivna betänkande angående enhetlig, utvidgad livsmedelslagstiftning framlagda förslag till vissa specialbestämmelser för saluhållande och försäljning av smör inom landet (sid. 25 o. f. samt 175 o. f.) samt därefter för egen del anfört följande.

Kommitténs förslag avsåge bland annat förekommande av högre vattenhalt hos smör än 16 procent, d. v. s. samma maximihalt, som nu av lantbruksstyrelsen m. fl. påyrkades. Kommittén hade stött sitt förslag på verkställda analyser, utvisande, att den normala vattenhalten i smör måste sägas snarare ligga under än över 16 procent. Kommittén hade vidare uttalat den uppfattningen, att det framlagda förslaget icke skulle medföra några svårigheter för den lojala smörhanteringen i riket vare sig ifråga om mejerismör eller s. k. lantsmör (bondsmör).

Den i ärendet verkställda utredningen torde oförtydligt ådagalägga, att inom landet tillverkades och försålles betydande kvantiteter smör med högre vattenhalt än 16 procent. Bland sakkunniga på området syntes den åsikten vara allmän, att en högre vattenhalt än 16 procent så väsentligt avveke från den normala vattenhalten, att den måste medföra en försämring av smörets kvalitet. Härtill komme, att en dylik hög vattenhalt kunde åstadkommas — och sannolikt även åstadkommas — i illojalt syfte.

Saluhållande eller försäljning såsom födoämne av smör, innehållande mer än 16 procent vatten, torde väl i allmänhet vederbörande kunna, under åberopande av ovannämnda uppfattning hos sakkunniga, med framgång beivra med stöd av 1917 års förordning angående förbud i vissa fall mot användande av vilseledande varubeteckningar vid handel med födoämnen. Åtalsvägen torde också hava anlitats men ej ansetts leda till en tillfredsställande reglering av den svenska smörproduktionen för inhemsk förbrukning än mindre för export. För en jämväl för den inhemska marknaden så viktig och dyrbar allmän konsumtionsvara som smör syntes *kollegium* angeläget, att ett gränsvärde fastställdes för vattenhalten, varigenom allmänheten bereddes garanti för fullgod vara. På grund härav ansåge sig *kollegium* böra även för den inhemska marknaden förordna lagfästade

av den föreslagna maximigränsen av 16 procent vattenhalt för allt smör. De olägenheter för producenterna av s. k. bondsmör, som av ett par organisationer framhölles såsom skäl mot detta smörs inbegripande under en dylik lagstiftning, syntes kollegium överdrivna. I allt fall kunde det befaras, att olägenheterna av ett sådant undantagande skulle kunna bli av sådan art, att syftet med en lagstiftning av förevarande slag — allmänhetens säkerställande mot illojala affärsmetoder och i viss mån reglering av export-handeln — bleve till väsentlig del förfelat.

Kommerskollegium hemställde om utfärdande av författningsbestämmelser av den innebörd, att smör icke finge för förbrukning inom riket saluhållas eller försäljas såsom födoämne, därest vattenhalten i smöret överstege 16 procent.

I årets statsverksproposition, nionde huvudtiteln punkt 80, har jag framhållit, att under senare år frågan om åtgärder för höjande av det svenska smörets, i synnerhet exportsmörets, kvalitet tillvunnit sig stor uppmärksamhet, därvid bland annat påpekats den svenska smörproduktionens relativt stora ojämnhet och den därav följande ofördelaktiga inverkan på möjligheterna att å de utländska marknaderna upprätthålla priset på det svenska smöret. Jag erinrade vidare, att såsom ett led i strävandena att avhjälpa berörda missförhållanden fjolårets riksdag på Kungl. Maj:ts förslag anvisade medel till anställande vid svenska smörprovningarna av två konsulenter med uppgift att öva kontroll över exportmejerierna och bistå dem med råd och hjälp; och syntes mig ett fullföljande av arbetet för ifrågavarande ändamål i hög grad önskvärt.

*Departements-
chefen.*

I lantbruksstyrelsens nu förevarande framställning, tages närmast sikte på svårigheten att, så länge hinder icke möter för salubjudande och försäljning inom landet av smör med högre vattenhalt än 16 procent, effektivt övervaka att icke från Sverige utföres smör, som på grund av för stor vattenhalt måste anses vara av lägre kvalitet.

Även om anställandet vid svenska smörprovningarna av ovannämnda mejerikonsulenter är av viss betydelse för skärpande av kontrollen jämväl i nu ifrågavarande avseende, måste jag, i betraktande av den allvarliga skada vår smörexport av angiven anledning kan befaras lida och med hänsyn till angelägenheten att även å den inhemska marknaden i möjligaste mån förhindra förekomsten av smör med alltför hög vattenhalt, dela lantbruksstyrelsens av kommerskollegium och så gott som samtliga i ärendet hörda näringsorganisationer biträdda uppfattning rörande behovet av bestämmelser i ändamål att förhindra saluhållande eller försäljning inom landet såsom födoämne av smör med högre vattenhalt än 16 procent. Anledning synes mig ej föreligga att från tillämpningen av dylika bestämmelser undantaga så kallat lantsmör. Därest sådant smör beredes på vanligt sätt torde det i regel ej innehålla mer än 12 à 13 procent vatten, och de ifrågasatta bestämmelserna torde alltså ej medföra några svårigheter för den lojala tillverkningen. Ett dylikt inbegripande av lantsmöret under bestämmelserna torde särskilt vara påkallat på grund

av den svårighet med kontrollen över bestämmelsernas efterlevnad, som eljest säkerligen skulle uppkomma.

Behovet av stadganden med angivet syfte synes mig lämpligen böra tillgodoses dels genom ett tillägg till § 1 i ovanberörda förordning den 29 juni 1917 av innebörd, att för särskilt fall bestämmelser kunna meddelas i fråga om vad som skall avses med normal sammansättning av i förordningen angiven vara, dels ock genom utfärdande av dylika bestämmelser rörande smör, därvid såsom villkor för att smör skall anses äga normal sammansättning bör fordras, att vattenhalten i detsamma icke må överstiga 16 procent. Att under det ifrågasatta tillägget till § 1 i nämnda förordning även kommer att falla vissa andra varor än smör torde icke innebära någon olägenhet, då i händelse behov skulle visa sig uppstå av liknande föreskrifter rörande sammansättningen av andra i förordningen avsedda varor, besiut härom i varje fall torde komma att underställas riksdagens yttrande.

Departementschefen uppläser härafter utarbetade förslag till dels förordning angående visst tillägg till § 1 i förordningen den 29 juni 1917 (nr 420) angående förbud i vissa fall mot användande av vilseledande varubeteckningar vid handel med födoämnen, dels ock kungörelse angående den högst tillåtna vattenhalten i smör samt hemställer, att Kungl. Maj:t måtte besluta inhämta riksdagens yttrande över ifrågavarande författningsförslag med förklarande därvid, att Kungl. Maj:t har för avsikt att, efter mottagande av riksdagens svar, företaga den slutliga prövningen av samma förslag och förordna om utfärdande av författningar i ämnet.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Rune Thygesen.